

Jona krijgt onderwijs (XIV)

Prediking over Jona 4: 6-8

‘En God, de HEERE, beschikte een wonderboom, en deed hem opschieten boven Jona, opdat er schaduw mocht zijn over zijn hoofd, om hem te redden van zijn verdriet. En Jona verblijdde zich over den wonderboom met grote blijdschap. Maar God beschikte een worm des anderen daags in het opgaan van den dageraad; die stak den wonderboom, dat hij verdorde. En het geschiedde, als de zon oprees, dat God een stillen oostenwind beschikte; en de zon stak op het hoofd van Jona, dat hij amechtig werd; en hij wenste zijner ziel te mogen sterven, en zeide: Het is mij beter te sterven dan te leven’.

Liturgie:

Psalm 147 : 3

Psalm 1 : 1

Schriftlezing Job 3:1-20

Psalm 36 : 2, 3

Psalm 19 : 7

Psalm 42 : 7

Gemeente,

Het is merkwaardig gemeente, dat Jona 3 alle aandacht schenkt aan Ninevé, en dat Jona daar alleen voorkomt als de drager van het Woord Gods. Daar als drager van het Woord van de Heere is hij op zijn best. Immers daar staat hij als een teken van de Ninevieten met het zeewier om zijn hoofd. Er gaat kracht van het woord uit, omdat het niet zijn woord is, maar het Woord des Heeren! Het is de verzegelde order, die zich ontsluit, terwijl hij de poorten van Ninevé binnenwandelt. Maar wij hebben in hoofdstuk 4 de vorige keer reeds gezien, dat er niet alleen een geschiedenis is van de prediking van het Woord Gods te Ninevé, maar ook de geschiedenis is van de profeet Jona. Of beter: de geschiedenis van het Woord Gods met Jona de opstandige en weerbarstige profeet. Zowel aan het een als aan het ander, zowel aan de inhoud van de boodschap, als ook aan de drager van die boodschap besteed het Woord des Heeren de nodige aandacht.

De apostel spreekt van het een en het ander in een tekst als hij zegt: ‘Maar wij dragen deze schat in aarden vaten, opdat de uitnemendheid niet ons maar Godes zou zijn’. Jona is de Ninevieten niet alleen een teken geweest, in het uitdragen van de boodschap, maar ook in zijn weerbarstigheid en opstandigheid, in zijn worstelen tegen God en Zijn Christus. Gemeente er staat geschreven, dat er maar Een geweest is, die zich Gode onstraffelijk heeft opgeofferd door de eeuwige Geest, en dat is Christus. Daarom zien wij boven het hoofd van deze mopperende profeet (waarover wij de vorige keer spraken) deze Christus stralen en schitteren, die in Zijn dienst geheel overgegeven is geweest aan Zijn hemelse Zender. Zo was Jona niet, zo is niet een van Gods knechten! Want Jona was het niet, die Ninevé in zak en as zetten, maar de *Heere*, die spreekt: ‘Ik maak dood en Ik maak levend; Ik doe ter helle nederdalen en Ik doe weder opkomen’. Zolang Jona in deze kracht stond, ging alles goed. Maar toen zijn dienst door het Woord Gods aan Ninevé was afgelopen, was het helaas ook met Jona afgelopen. Immers de Ninevieten lieten hem de stad uitgaan. En niemand keek meer naar hem om. Het Woord Gods, dat hij als een schat Ninevé had ingedragen, deed zijn werk. Iedereen was in zak en as. Iedereen was sterk roepende tot God. Over Jona dacht niemand meer. En Jona dacht wel over Ninevé, maar niet als een Abraham over Sodom. Hij bad er niet voor, maar dacht over zichzelf buiten het Woord om. Jona bleef wat met zichzelf! Hij liet niet alles aan het Woord des Heeren over. Maar *hij* wilde wat zijn...! Hij wilde de afloop wel eens zien. Hij ging zo gauw hij kon maar naar Kanaän.

Gemeente, wanneer wij niet alleen de gang van het Woord Gods over deze aarde zien, maar ook de geschiedenis van het Woord Gods met de dragers daarvan, dan wordt het ons bang te moede. Want Jona is ook in dit opzicht een teken, dat het Woord Gods smarten lijdt in de dragers ervan. Dat de Heere de uiterste moeite heeft met hen die de uitverkoren dragers zijn van dit kostbare woord. Niet alleen toen, maar ook nu! Want de Heere zet niet alleen toen (maar ook nu) en niet alleen mij, (maar ook u) onder de indrukwekkende roeping, Zijn getuigen te zijn. En Hij roept ons alom te verkondigen dat de levende God, die de hemel en de aarde gemaakt heeft, Zijn Zoon uit de doden heeft wedergebracht. En vermaant alle mensen dat zij zich bekeren, daarom dat hij een dag gesteld heeft, waarop Hij de wereld rechtvaardig oordelen zal door een Man die Hij uit de doden heeft opgewekt. Daarover valt niet te debatteren, het is een oproep tot alle mensen. Dat moet Jona doen. Dat moest Elia in zijn dagen doen. Dat moet u en dat moet ik doen, doen wij dat ook? Gaat dat aan ons hart? Nee, ik vraag u niet of u mogelijk allerlei gesprekken hebt met deze of gene, met wie u het niet eens bent, maar of u allerwege aandringt op verootmoediging en bekering en geloof. Niet vanuit de hoogte, niet in zelfverheffing of in zelfbehagen, maar de consciënties van de mensen rakend met de waarheid. Dat is de roeping van Elia, van Johannes de Doper, van Mozes. Dat is ook onze roeping. Dat is het teken, dat wij door de Heere gezalfd zijn. Als wij dat nooit gedaan hebben, dan zijn wij niet gezalfd.

Wat predikt ons Jona 4? Het predikt ons dat wij *arden* vaten zijn! De predikers zijn het niet. Het wordt niet tot Ninevé gezegd: mensen komt nu eens zien. Hier is een Israëliet, hier is een profeet. Zulk een man heeft u niet! O nee! Zo deden Mozes en Elia niet. Wij prediken: niet te zien op de predikers! Menigeen weet niets anders dan van de prediker te spreken, dat komt omdat het Woord Gods niet tot in het diepst van de ziel ons geraakt heeft. Dat komt dat de prediker niet genoeg teruggetreden is en niet voldoende licht heeft laten vallen op zijn hemelse Zender. Nee, het gaat om het Woord Gods! Maar niet alleen tot de hoorders, maar ook tot de predikers. Wat zijn dat eigenlijk voor mensen, die predikers? Dat kunt u hier lezen. Hier kunt u erachter komen wat voor mensen het eigenlijk zijn, die u de boodschap Gods overbrengen. Dat zijn geen heiligen geweest, maar mensen van vlees en bloed. Mozes, hij mocht de zachtmoedigste van alle mensen worden, aan de Horeb deed hij niets anders dan tegenpruttelen. Elia heeft in de diepste teleurstelling van zijn leven liggen bidden, dat God hem zijn ziel maar mocht wegnemen, Mozes heeft het uitgeremd dat het hem te zwaar werd, en dat God er beter aan deed, dat hij hem maar wegnam. Jeremia heeft het ook niet gekund alleen maar Gods gezant te zijn en heeft gepoogd zich aan de koorden te ontworstelen. Hij heeft met een vrijmoedigheid tot God gesproken, waarvan wij koud worden. Hij heeft een en andermaal dienst geweigerd en gezegd: ik doe het niet meer. Ja, hij zegt zelfs dat de Heere hem een loerende beer is geworden. Dat God hem in zijn jeugdige onervarenheid heeft misleid om hem profeet te maken, en Job heeft de dag van geboorte vervloekt. Wat heeft Israël gedaan? Hoezeer heeft dit volk, dat een zegen zou zijn voor alle volken der aarde, tenslotte niet anders gedaan dan het heil Gods alleen voor zichzelf te reserveren? En wat heeft de christelijke kerk gedaan? Wat heeft onze gemeente gedaan? Wat doen wij wanneer het Woord God is gesproken als gemeente en als dienaren des Woords? Wordt dan het Woord van God omgezet in daden of gaan wij dan nog ons woordje spreken?

Toen Jona geprekeerd had, had hij het beste gedaan om er geen woord meer aan toe te doen, maar om alleen alles aan de uitkomst van de Heere over te laten. Alleen het woord des Heeren en anders niet! Al gaat het naar onze bevatting helemaal niet zoals wij denken en wensen. Wij moeten het alleen aan de Heere overlaten! Er kome dan van wat ervan komt! Is Israël zo onder het Woord des Heeren geweest? Geen sprake van. En zijn wij er zo onder? Doet het Woord Gods ons iets? Worden wij erdoor aan het werk gezet? Gaan wij erop uit om het ook anderen te zeggen? Of dragen wij het als een vanzelfsprekend bezit uit? Natuurlijk dat hoort zo. Maar het is dood kapitaal en het leeft niet in ons hart. Of het Woord Gods gaat een heel andere kant uit dan wij willen en wensen.

Er worden mensen bekeerd waarvan wij zeggen: maar die niet. Of het doet wat aan mensen, die wij niet geschikt achten. Of de dragers van het Woord Gods komen niet of te weinig naar onze zin in onze huizen. Wij gaan dan beschikken over het Woord van God en de dragers ervan. De dominee moest toch bij mij aankomen. In plaats terwijl u kerngezond bent, u uw roeping gaat vervullen om deze dragers van het Woord Gods bij te staan en het Woord uit te dragen, moeten deze mensen het gedogen, dat elk een ieder over hen beschikt. Dit moest toch eigenlijk zo en dat moest toch eigenlijk anders. En u zit met Jona op uw eigengemaakte hoogten en komt er niet af. U bent bedillerig en bent maar aan het meesteren zonder dat het Woord Gods u aan het werk zet. Ziet u dan niet dat de velden wit zijn om te oogsten, maar dat de arbeiders zo weinigen zijn? Ziet u dan niet, ook al bent u geen ambtsdrager, dat het uw heilige taak is om te gaan arbeiden in de hitte des daags en in de kou des nachts? Och, gemeente Paulus zegt: 'Wij dragen deze schat in aarden vaten'. Wij kunnen het ook nog anders zeggen: God bindt Zijn Woord als op een onwillige ezel. In Jeremia wordt ons de onwilligheid en het kermen op zijn duidelijkst geopenbaard: 'Hoor hoe het volk kermt onder de last: o mijn ingewand o mijn ingewand'. Het volk is gewrongen onder de heilige last.

Zo is Jona ook een teken. Herkent u uw eigen beeld? Jona was nog niet uitgemopperd. Hij was naar buiten gegaan en ging daar zitten. Hij keek het eens aan. Hij was aan het wegen. Jona had zo zijn eigen oordeel. Hij wilde een woord meespreken. Nu moet God zijn zin doen. Wat was Jona's zonde? Wel dat God Zijn Woord doet anders dan Jona wil! Daar ligt uw en mijn zonde ten voeten uit getekend. Jona was *zichzelf* niet kwijt! U wel? Waar is de innerlijke overgave aan de wil des Heeren? Och gemeente, dat behoeven nog niet altijd kinderen des duivels te zijn die dat doen. Dat zijn ook en vaak kinderen des lichts, maar zij zijn zichzelf niet kwijt. Zij hebben het Woord God gehoord, zij zijn er door overwonnen. De Heere is ons dan te sterk geworden en heeft ons overmocht, maar de mens is zichzelf niet kwijt. Hij wil een woord in de raad en het welbehagen des Heeren meespreken. Als ik er niet bij ben, gaat het niet goed. En als wij er dan niet meer zijn, dan gaan wij met Jona op onze hoogten zitten kijken, totdat niet Gods Woord uitkomt, maar ons eigen woord uitkomt, dat wij in onze vroomheid voor Gods Woord uitgeven. Dan worden wij gemelijk en toornig. Wij beknorren God en de mensen. Niemand doe het goed. In plaats van hartelijke medestanders van het door de Heere ons aanbevolen werk zijn wij tegenwerkers! Gemeente, waar is die onbepaalde overgave in de dienst en het werk des Heeren? En ook in onze gemeente?

Gemeente laten wij bedenken, dat wij vleselijk verkocht zijn onder de zonden. Laten wij hier de klacht van de apostel tussenvoegen, die sprak: 'Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?' God gaat hier een portret van u en mij geven. Het is geen tentoonstelling van heiligen. Dat is werelds. Om af te leren: o die man! Om te leren: alleen groot is de onvoorwaardelijke overgave in volstrekte dienstbaarheid. Daarom sprak de Heere: Is uw toorn billijk ontstoken? Daarmee werd Jona aan het denken gebracht. Maar denk niet dat met een schok een mens op zijn plaats is. Als wij geen getuigen zijn, zijn wij genadeloze mensen. Want de Heere heeft gezegd: Gij zult Mijn getuigen zijn. Maar als wij zijn getuigen zijn geworden, dan zijn wij er nog niet. Dan begint het pas. Dan moeten wij al getuigende leren: 'Ik weet dat in mij dat is in mijn vlees geen goed woont. Want het willen is wel bij mij, maar het goede te doen, dat vind ik niet'.

In die situatie laat de Heere een wonderboom opschieten. Achter Jona. Dat was heel wat beter dan het vertrek, dat hij zelf gemaakt had. Immers de zelfgemaakte hut kon hem niet afdoende beschutten tegen de brand en de hitte van de oosterse zon. Want de zon kan verkwikken, maar ook ontzettend afmatten. Jona vindt het fijn. Immers dat is nog eens wat. Hij is net zo blij als een kind dat van vader en moeder op de verjaardag een cadeautje krijgt, dat het zo precies gebruiken kan. Mensen wat is Jona blij! De hitte van de zon is daardoor weg. Het lijkt wel een prieel, wat een takken en wat een bladeren! Zomaar voor niets! Zo Jona: het leven is nog zo kwaad niet! Zie maar eens wat God beschikt. Het is almaar *beschikken* in het boek Jona! Een storm. Een vis om hem op te slokken, een vis die hem op het droge wierp. Hij beschikt over Jona. Hij beschikt een boom, dat hij groeit, hij beschikt een worm, die de boom aansteekt, dat de boom verdort, een oostenwind.

Hier beschikte God een boom. Jona is verblijd, maar niet in God. Met Hem twist hij. Wel is hij verblijd in wat God geeft. Zie gemeente een ijveraar van het formaat Jona die heel Ninevé wil laten zien blakeren in Gods toorn, is als een kind zo blij, dat de zon niet meer zo fel op zijn hoofd blakert. Een groot mens, als een kind! Zo groot is God en zo klein is de mens. Maar de boom is er niet om Jona te plezieren. De boom was er om hem schaduw te geven, en om hem te redden van zijn verdriet. Zo erg was het met hem. Daar moest de Heere hem van redden!

Maar nogmaals de boom was er niet voor zijn genoegen, maar om hem te onderwijzen. Jona kreeg onderwijs. De wortel van bitterheid moest weg uit zijn hart. Jona werd barmhartigheid bewezen, opdat hij ook barmhartig zou zijn aan anderen. Daartoe gebruikt God niet de gesel, maar koorden van liefde. De Heere gaat hem tuchtigen, jawel maar met liefde. Genade is een tucht. Opvoedkunde leren wij uit de Bijbel of wij leren het niet. De meest wijze opvoeders zijn zij, die op de school van de Heilige Geest zijn gekomen. O welk een les! Een les om genade te gebruiken ook in de leiding van het ontstemde zielen. Van verkeerde lidmaten, van u en mij als het verkeerd met ons is. In plaats van de roede laat God nog een koesterend preeel om ons zetten. Stapelt Hij kolen vuur op ons hoofd. Om ons te vertederen en te vernederen. Wie daarvoor oog krijgt, die zegt: 'Het zijn de goedertierenheden des Heeren, dat wij nog niet vernield zijn'. Die zegt ook bij het minste gunstbewijs: 'Wie ben ik Heere en wat is mijns vaders huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt?' Dan steken wij met Job onze neus in het stof. Is het dan o best met de kerk? Welneen, maar de Heere maakt het zo best met Zijn kerk. Daarom zijn wij nog niet vernield. Ook niet in onze gemeente. Hij doet nog een beschutting om ons opkomen. Hij overschaduwet ons nog, ook Zijn knechten. Dat wij er nog zijn, dat niet alles omvalt. Het zijn allen de goedertierenheden, Zijn barmhartigheden die nog geen einde hebben.

Merkt Jona het op? Helaas nee! Maar zien wij naar ons zelf? Wij zeggen wel eens tegen iemand: zeg doe niet zo kinderachtig. Zien wij het niet, dat vele mensen als kinderen zo blij zijn in allerlei gaven zonder de Gever? Al die preeeltjes, al die gaven, al die verkwikkingen en verkoelingen van God in ons leven, danken wij God ervoor of zijn het vluchtheuvels waarin wij ons dieper versteken voor God en meer de wortels van vijandschap koesteren in ons hart? En dezelfde dingen, die ons op bepaalde momenten zeer verblijden, vergallen een ogenblik later onze vreugde, wanneer ze ontvallen. Wanneer de onrust daar is en ons hart niet rust in den Heere, kunnen de kleinste dingen in ons leven ons ontstemmen. Wanneer wij alle gaven niet als goed uit de hand van de Vader aller lichten ontvangen, dan zijn dezelfde dingen die ons eerst zo zeer verheugden, ook in staat om ons algeheel te ontstemmen. Daarom geeft God de gaven, niet om ons in onze liefhebberijen te steunen, maar om ons onderwijs te geven. Hij geeft allerlei beschutting in ons leven, allerlei veraangenamingen. Maar Hij neemt ze ook weer weg. Wanneer de mensengunst u aangenaam was, dan kunt u erop aan, dat Hij die de een of andere dag weer wegneemt. De vriendschap is een kostelijk ding in ons leven. Maar gewis kan het gebeuren dat God de vriendschap weer laat verdwijnen, opdat wij zouden weten dat er een vriendschap is, die nooit verdwijnt!

Zo geeft de Heere een wonderboom en Hij ontnemt hem weer. Dat behoort ook tot de leidingen des Heeren. Alles op Zijn tijd! Dan wordt de verkoeling weer weggenomen. Dan word de beschutting afgebroken. Dan laat God de Heere ons op de tocht staan. Want weet u het niet 'dat de goedertierenheden des Heeren ons tot bekering leiden'? Dat de Heere geen sierplanten in zijn tuin wil hebben, maar vruchtbomen. Job heeft gezegd: 'Zouden wij het goed uit de hand des Heeren krijgen, en het kwade niet?' God beschikte een worm. Dat beest deed zijn werk. Daartoe door God uitverkoren. Een klein veracht beest. Hagel of bliksem kwam er niet eens aan te pas. En zie dat vergalde de levensvreugde van Jona. Zo gaat het nu nog. Het zijn vaak de kleine vossen die de wijngaard verwoesten en verderven. Waarin zoeken wij het gemeente? Want gewis al de veraangenamingen van het leven, voor zover u daarvoor danken kunt, zijn u allen van harte gegund. Maar wee wanneer u het ervan hebben moet. Gods gaven zijn niet ter verstrooiing, maar tot het rechte zicht en het rechte licht op uw leven als een leven onder het licht van de eeuwigheid.

Anders gaat u met de gaven Gods eraan. Het is een wonder wanneer de Heere ze u nog ontnemt. Want weet wel wanneer u nog buiten God leeft, dat de worm des doods al aan uw bomen knaagt. Wat heeft u dan aan al uw goud en zilver? Wat heeft u dan aan aardse bezittingen, als de waarachtige vrede Gods u ontbreekt? Maar wie wil gestoord worden in zijn preeel? Wie, die daar zit?

Jona, de grote twister met God over de wereldstad is maar een burgerlijk mannetje geworden, die tevreden is met zijn dagen te slijten in het preeel. Daar gaat zijn boom. De worm treft de voorbereidingen. De hete oostenwind doet de rest. Jona zit in de zon. Zonder schaduw. Amechtig wordt hij en wil sterven. Met de beschutting gaat alles weg. De bron wordt open gelegd. Door de wonderboom, die ook de bron vol van vergif dicht. Maar nu wordt de bron open gelegd! Laat God Jona zondigen? Welnu, God laat alleen maar zien wat erin zit. Laat God vandaag een mens zondigen? Welnee! Hij zorgt dat er al een maar uitkomt wat erin zit. Nooit geschrokken, wat erin zit? Wel eens een flinke kiespijn gehad? Bij nieuwe tegenslagen komt soms weer de wrok van de vroegere boven. Het is nooit weggeweest. Altijd met God aan het twisten. Dan komt het met vernieuwde kracht boven. Daarom is het zo erg niet, alleen om het twisten, maar om het derven van de zegen. Het is een opvoeding tot de goddelijke barmhartigheid. 'Want Hij plaagt en bedroeft de mensenkinderen niet van harte. Daarom toch zendt Hij de moeite en het verdriet opdat wij het in Zijn hand zouden geven.

Jona wil sterven, maar niet aan zijn eigen *ik*! Dat laatste was nodig, maar dat wilde hij niet. Hij kreeg tijd om zich voor God te verootmoedigen. Gemeente, hier stoppen wij beschaamd! Want hier staat de mens uit het paradijs ten voeten uit getekend. Zelf wat willen zijn, zelf bepalen..! God geen God kunnen laten. Hier buigen wij beschaamd het hoofd en belijden onze zonden, onze betweterigheid, onze bedilzucht van de wegen des Almachtige, onze ontstemmingen over de wegen die God met ons houdt en belijden de noodzakelijkheid van de verootmoediging en de ontdekking aan onze zonden! Die zijn groot! Maar hoe groot de liefde Gods daartegenover is, valt niet te zeggen. Die is zo groot, dat die zich zelfs uitstrekt naar het vuilste van de grote lorrenbak van deze wereld. 'Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe'.

Amen

Lunteren, november 1957